

ЧЕРНО И БЯЛО*

В „Тютюн“ има една сцена, където Костов е при туберкулозния търговец на тютюн Барутчиев, за да му предлага някаква сделка. В умиращия търговец има нещо гордо и недостъпно, той прилича на престарял болен лъв, който умее да умре по лъвски. Той говори с презрение за бандата парвенюта, които са тръгнали по стъпките на измиращата вече раса от блестящи дейци на капитала, мрачно пророкува за гибелта на собствената си класа, която е вече изгубила чувството за човешка и историческа отговорност. Думите му са изпълнени с ледена черна безнадежност. В самотната му агония има някаква мрачна, траурна красота. Сякаш тоя болен човек, който храчи кръв и брой последните си часове, олицетворява могъществото и падението на една раса, на една порода титани, които и при гибелта си разтърсват земята със страхотни трясъци.

Подобни образи могат да бъдат творение само на едно романтично въображение, на едно съзнание, за което явленията от живота се пречупват през призмата на много пластове интелектуални наслоения, придобиват формите на предварителни културни инвенции. В „Тютюн“ най-силно се проявяват тия черти от писателския натюрел на Димитър Димов, въпреки огромната разобличителна сила, мощните развенчаващи акорди и реалистичен размах на този роман. В героите на „Тютюн“ има нещо фантастично, гротескно-романтично, призрачно и нереално, те са преплетени от символика. Тук българската буржоазия е демонологизирана, образите се издигат до символи и алегии. Скорпионите на капитала, без да се идеализират, понякога се явяват наметнати в тогата на самотно величие и трагизъм. Тия моревци, барутчиевци, пиеровци сякаш са изпълнени с чудовищна, нечовешка сила, те навяват страх със своята отчужденост от човешкото, те сякаш носят священата жестокост на финикийските

* Статията е взета от книгата *Кръстьо Куюмджиев. Димитър Димов. Монография.* БП. С., 1987. с 284.